

40—50 m. távolságról kapják a szél szárnyán odarepülő magvakat. Kiválóan becses fanemnek mutatkozik elhagyott szántók s más területek ujonnan való beerdősítésénél, hol az erdei fenyő eleinte csak hézagosan bir megtelepedni.

Ismertetését dr. Wappes annak a mindent összefoglaló véleménynek kijelentésével végzi, hogy a simafenyő élettani tulajdonságaira nézve inkább *Abies*-, mint *Pinus*-féle; erdőtenyésztéstani tekintetben vett magatartását tekintve pedig nem az erdei fenyő mellé, hanem a jegenye és lucz közé sorozható.

(Közli: *Arató Gy.*)

Vidéki levél.

I.

(Az erdei iparvasutakról és a kisajátításról.)

Tek. szerkesztőség! — Tudvalevő dolog, hogy mennyire elterjedtek ma már az erdei iparvasutak. Csak ebben a vármegyében is több száz kilométer épült ki a legutóbbi évek alatt, s fontosságuk az erdőgazdaság terén s általában véve az országunk közgazdasági életében tapasztalható fejlődéssel lépést tartva, mind inkább növekedik.

Ez különben igen természetes és könnyen megmagyarázható, mert az erdők értékére, illetőleg az erdőtermények értékesítésére nézve, eltekintve a fanem minőségétől és mennyiségétől, legnagyobb befolyással vannak azok a körülmények, melyek mellett az erdőben felhalmozott termékeket onnan gazdaságosan kiszálíthatjuk.

Annak a kérdésnek tárgyalása, hogy az utolsó évtizedben, s különösen a legutóbbi években oly nagy mértékben elszaporodott erdei iparvasutak mily nagy fontossággal birnak értékesítési viszonyainak átalakulására s így általában az erdőgazdaság fejlődésére, hosszabb czikket igényelne, s érdemelne is meg; én ezuttal csak egy lényeges visszásságra kívánom a szakkörök figyelmét felhívni.

Ez az erdei iparvasutak kisajátításának kérdése. Ami kérdésnek ugyan lehet kérdés, de másképpen még nem is létezik. Mert kisajátításnak ma még csak a nagy vasutnál van helye, míg az

erdei iparvasutaknál az építő birtokos teljesen ki van szolgáltatva azok telhetetlen kapzsiságának és meggazdagodási vágyának, kiknek földjén vasutját keresztül vezetni kénytelen.

Itt csak alkudozásoknak s közös megegyezésnek van helye. Ha pedig a vasutépítő birtokos a felekkel megegyezésre nem juthat, és más módon talán már kihasználásra tulérett erdőtermékét gazdaságosan kiszállítani nem tudja, ott veszhet fája az erdön, vagy — várjon kedvezőbb időkre!

Hogy az ilyen alkudozásoknál milyen rettenetes összegeket kérnek a felek földjeikért, erre nézve egy pár példát sorolok fel.

Zimbrón történt, hogy egy egyén előre kipécezvén, hogy a tervezett erdei iparvasutat merre vezethetik, megvásárolt a parasztoktól 2 darabocska kaszálót, összesen talán 2 holdat 150 forinton. S ezért nem áttallott elkérni 3000 frtot, melyből egy krajczárt sem volt hajlandó engedni, tudva, hogy a völgyön egyebütt nem vezethetik a vasutat. Az Aradi és Csanádi Egyesült vasutak, midőn Hoveisor községen és határán keresztül építette ki iparvasutját, eltekintve, hogy a községben érintett földeket busásan fizette meg s egy sereg házat, csürt és pajtát eseréppel fedett át (melyek a tüztávolon belül feküdtek): tisztán a községen kívül, egészen az erdő határáig menő vonalért, ami 2·9 kilométerre rug és mindenütt a patak partján ugyszólván értéktelen területen halad, 10 évi bér fejében az egész községnek erdejét 6 évre ingyenlegeltetésre adta át. Legelt évente átlag 300 drb marha, ami 4 frtjával 1200 frt, 6 évre 7200 frt. Vagyis 2·9 klm. hosszú, 4 m. széles vonalért fizetett 10 évi bér fejében 7200 frtot, mely idő eltelte után vagy átadja a területet a községnek, vagy újabb bért fizet.

Most folynak a zöldeusi iparvasutra nézve az alkudozások.

A községen keresztül részben a patak partján, részben kerteken keresztül tervezik a vasutat. Itt kérnek 10 öl hosszú és 4 öl széles területenkint, tehát összesen 40□ ölért (ennyit vennének igénybe egy egy telekből) 10 évi bér fejében előre való fizetés kötelezettsége mellett 150 frtot. Vagyis 1 k. holdért 6000 frt bért.

Ily körülmények között a vasutépítés pénzügyi szempontból nagyon kétségessé válik.

Sok esetben hiusul meg nagyobb erdőüzletkötés is a fenti

okból, akkor, a midőn az erdő termékeit másképpen, mint vasutal, gazdaságosan ki szállítani nem lehet.

Ez okból helyes volna a nagyvasutakra vonatkozó kisajátítási törvénynek az erdei iparvasutakra való kiterjesztése is, azzal a különbséggel, hogy itt nem örökidőkre való kisajátításról van szó, mert az erdei iparvasutak fenntartásának csak addig van értelme, míg azon az erdő termékeit kiszállítják.

Ezért egy bizonyos időtartamra, avagy egyes évekre szóló kártérítés, illetőleg méltányos bérösszeg volna hatóságilag megállapítandó, hogy az erdő- és vasutbirtokos ne legyen kénytelen az erdő értékének tetemes részét ilyen igazságtalan és méltánytalan követelések kiegyenlítésére fordítani.

Méltánytalan és igazságtalan követeléseknek nevezem ezeket már azért is, mert ott, a hol a vasut épül erdőkihasználás czéljából, ugy a vasutépítkezésnél, mint az erdőkihasználásnál bő keresetforrás nyílik meg a lakosság számára.

Ennek igazolására felhozom, hogy ezelőtt 6—8 évvel még egy férfinapszám átlagban 40 kr volt, s ez is csak nyáron. Téli munka nem volt. Ma már, hogy vasut épül s erdőkihasználás folyik, 80 kr — 1 frt — 1 frt 20 kr. napszámbért fizetünk. És télen, nyáron, minden időben van munka.

Zöldes, 1896. november.

Ajtay Sándor.
főerdész.

II.

(Téli jég által okozott erdőkárokról.)

Tek. szerkesztőség! — Szaktársaim közül bizonyára sokaknak nem volt még alkalmá látni az erdőknek oly siralmas állapotát, mint a melyet a kiáradott folyóvíz befagyása okoz.

E tárgyról röviden ép ezért óhajtottam említést tenni, mert különösen a magán erdészeti szolgálatban álló erdőtisztek alkalom adtán, ha ily viszonyok közé jönnek, szintén némi tanulságot vehetnek belőle.

A folyók vizei télen át megáradnak, s az árterületeket előntik, ha most fagyponpon alul lévő hőmérséklet van, akkor a víz

befagy, a fiatal fákat a jég réteg sorban körül öleli, a víznek apadása esetén a jég réteg elveszti fölalátámasztását s egyedül a fiatal fácskákra nehezedik, s oly helyeken, hol a fácskák gyér állásban állanak, legalább is egy részük menthetetlenül letörik, mert a nagy nyomásnak ellentálni nem tudnak; az oly helyeken, a hol a zárlat sűrűbb, bírják a jég rétegnek pusztító nyomását ellensúlyozni.

Hozzájárul e bajhoz még egy újabb veszély lehetősége is, ha ugyanis az elmúlt áradásra egy újabb és talán jóval nagyobb áradás következik, mikor ez a jég réteget felemeli s a vízfolyás irányában vonszolja előre, ugyanekkor az átölelt fácskákat magával huzza, s igen sokat tövestől kiránt, másokat pedig letör.

Az 1896. évben is történtek ily károsítások a Duna mentén fekvő erdőkben, különösen az ugynevezett közép Duna tájékán.

1896. évi január hó első napjaiban a Duna lassu, de folytonos áradásnak indult, ugyannyira, hogy az árterek nagy részét elborította az így kiáradt víz, azután pedig január hó 8—10.-e táján erősen befagyott, úgy hogy gyalog is egészen biztosan lehetett rajta járni. Egy hét múlva a víz elkezdett apadni s a jég leszállván, maga alá temette a fiatal fácskákat, azok nagy részét letörte, s oly pusztítást vitt végbe, hogy egy közönséges tüzvész nem okozhatott volna helyenkint nagyobb kárt az erdők fiatal fácskáiban.

Sajnos, a kezelésem alatt lévő erdőkben is nagy mérvben történtek ily károsítások, és pedig úgy a természetes uton feljutott vágásokban, mint a mesterségesen beültetett tereken igen sok kár esett; s kivált az alacsonyabban fekvő ültetések s fiatalosok teljesen tönkre mentek, mivel a jég valamennyit gyökerestől kihuzta, illetve letörte.

A víz elapadása után a jégtáblákon keresztül el lehetett jutni az ártereken lévő fiatalosokba, s látva ott ezt a pusztulást, igazán elszomorodott annak a lelke, kiben egy kis nemes érzés van az erdő iránt; ehhez járul még az is, hogy ezen baj ellen nekünk szakembereknek még védekeznünk sem igen lehet.

Látva magam is ezt a siralmas állapotát a kezelésem alatt lévő erdőnek, azon kellett gondolkoznom, hogy miként segítsek e nagy sebet kapott erdőn, illetve fiataloson.

Mást tenni nem lehetett, mint első sorban is a letört nyár és fűfácskákat töre kellett vágatni s a mesterségesen ültetett kőris, juhar és éger csemetéket, mivel gyökerestől kihuzattak, ott a hol lehetett, újra elültettettem.

A visszavágást márczius hó vége felé lehetett megkezdeni, de csak a magasabban fekvő helyeken, míg az alacsonyabbakhoz a magas vizállás miatt ekkor sem lehetett hozzáférni, pedig a legnagyobb kár azokban volt.

A mélyebben fekvő helyeken a visszavágást csak június hóban lehetett elkezdni, azonban a visszavágás után újból elborította a víz az egész visszavágott területet.

A lefolyt nyáron át gyakran vizsgáltam eme fiatalosok állapotát, de igen sok helyen a visszavágott fácskák tövei nem hajtottak ki, máshelyen pedig igen silány sarjakat fejlesztettek. A melyek ki nem hajtottak, leginkább a mélyen fekvő helyeken és pedig ritkás állásban voltak. Valószínű, hogy az áradás alkalmával alsó rügyeik elhaltak és így elvesztették sarjadzási képességüket.

Hasonló elemi csapás esetén, az árterületen lévő erdők fiatalosai teljesen tönkre mennek, s azok mesterséges felujítása nem kis gondot és költséget fog okozni úgy az erdésznek, mint a birtokosnak, de nekünk erdészeknek ekkor sem szabad csüggednünk!

Dusnok, 1896. november.

Lenhard Antal,
urad. erdőmester.

Az ezredéves kiállításban résztvett kiállítók és közreműködők kitüntetései.

Az ezredéves kiállításnak nov. hó 2.-án történt bezárása után nagy érdeklődéssel s meglehetősen türelmetlenül is várta úgy a nagyközönség, valamint az érdekeltek sokasága azoknak az elismeréseknek nyilvánosságra hozatalát, amikre a kiállításban résztvetteket a jury-tanács érdemeseknek ítéli. A kitüntetéseknek vasos kötetet alkotó lajstroma a kiállítás hivatalos közlönyének